

had naar mijn mening, afgaande op de smaak, geur en consistentie van de onderzochte heidehoning, toch beter gesproken kunnen worden van een koolzaad-heidehoning of beter nog, geen specifieke benaming. Nu echter de fysisch-chemische eigenschappen van heidehoning zodanig dominant blijken te zijn, dat zelfs na toevoeging van nagenoeg een zelfde kwantum andere honingsoorten (zoals kool- en/of raapzaad, e.d.) toch de naam 'heidehoning' gevoerd mag worden, dan rijst de vraag welke de gevolgen hiervan kunnen zijn. Het zou aldus mogelijk zijn om zelf zo'n standaard-mixture samen te stellen. Zulks biedt twee aantrekkelijke mogelijkheden, enerzijds kan men aldus zijn goedkope en weinig populaire koolzaadhoning lucratief van de hand doen en anderzijds speelt men in op de toenemende vraag naar schaarse, kostbare heidehoning. Hier liggen interessante mogelijkheden voor de honinghandel en wie zal beweren dat zulks

niet reeds gebeurt, immers het EG-Honingbesluit laat dat probleemloos toe. De 'heidehoning' waar het hier omgaat (notabene aangeprezen als de 'Keizer' onder de honingsoorten) kwam uit Frankrijk, werd kennelijk uitgevoerd naar Duitsland en kwam vandaar terecht in Nederland, waar ze tegen de prijs van f 18,75 werd verkocht. Ik zou de deskundigen onder ons willen vragen of we zulke toestanden maar moeten gedogen. Gezien het vorenstaande zou ik de echte heidehoning-liefhebbers dan ook willen adviseren dit product aan te kopen bij Nederlandse imkers, die zelf heidehoning oogsten of wel hun aankopen doen op de oudste en bekendste heidehoningmarkt in Eerbeek, die jaarlijks eind september plaatsvindt. Bovendien koopt men daar voor de reeds genoemde prijs bijna twee flacons 'pure heidehoning'. Een Duits gezegde luidt niet ten onrechte: 'de beste honing koopt men bij buurman-imker'.

bijen

BUITENLAND

Het IBRA Congres over Tropische bijen

Hans van der Meijs, Ronald Driessen en J. Hertsig

Van 19 tot en met 25 maart vond in Chiang Mai (in het noorden van Thailand) het 7de congres van de IBRA over tropische bijen plaats. Het congres werd gecombineerd met het 5de congres van de Aziatische Bijenhouders Associatie. In het Lotus hotelcomplex werd tevens de Bee World Expo 2000 gehouden. Een kleine groep Nederlandse imkers nam deel aan dit congres en doet hiervan verslag.

Het congres werd geopend door de Thaise minister van Landbouw en de Gouverneur van Chiang Mai. Hierna volgden toespraken van Richard Jones, president van IBRA en Eva Crane, die ondanks haar hoge leeftijd nog een enthousiast verhaal hield over de historie van bijen houden in Azië.

In de rest van de week volgden diverse sessies over onderwerpen zoals: bijenziekten, bestuiving, econo-

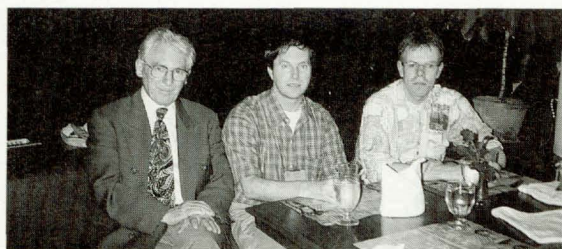
mische belangen, biodiversiteit en biologische aspecten van de bij. Op deze manier werd een breed inzicht verkregen over allerlei in Azië voorkomende bijenrassen. Naast de Europese bij *Apis mellifera* wordt in Noord Thailand de Aziatische bij *Apis cerana* gehouden. Er wordt honing gejaagd op de in het wild voorkomende dwergbij *Apis florea* en van de reuzenbij *Apis dorsata*. Met name de nesten van de laatste soort, meer bekend als de giant honeybee zijn fantastisch om te zien.

Een film van Gerhard Kastenberger, fotojournalist voor National Geographic Magazine, gaf op spectaculaire wijze de verschillende eigenschappen van deze bijen weer.

Bijenziekten

Ook in Azië geeft de Varroamijt veel problemen. Op het congres bleek dat ook in deze regio veel onderzoek naar Varroa wordt gedaan en dat de bestrijding van de varroamijt ook hier een hot item is. Onderzoekers uit Brazilië gaven aan dat de varroamijt daar juist niet voor problemen zorgde. Bij de geafrikaniseerde bijen blijft de populatie mijten in de volken klein en zorgt bijna nooit voor problemen (2-3 mijten per 100 bijen, deze cijfers worden overal in het land gevonden).

Het Thais zakbroed virus en Europees vuilbroed vormen in de Aziatische regio een groot probleem.

De Nederlandse vertegenwoordiging, v.l.n.r. J. Hertsig, H. van der Meijs en R. Driessen

Het was interessant om te zien met welke problemen imkers te maken hebben en welke oplossingen zij daarvoor zoeken. Indrukwekkend was een verhaal van Nicole Bradbear over bijhouden in landen als Irak en Afghanistan, landen waar imkeren op veel problemen stuit.

Bestuiving

Ook in Azië worden bijen met succes ingezet voor bestuiving van gewassen. Onderzoekers uit China gaven aan dat de bestuiving bij appels daar nog met de hand werd uitgevoerd (gemiddeld 4 bomen per persoon per dag). Door het gebruik van bestrijdingsmiddelen tijdens de bloei is het gebruik van bijen niet mogelijk. Osman Kaftanoglu hield een betoog over het gebruik van diverse insecten voor de bestuiving van gewassen in Turkije. Peter Kevin uit Canada hield een betoog over het gebruik van bijen voor de verspreiding van biologische bestrijdingsmiddelen in gewassen, een veelbelovende ontwikkeling.

246

Biologie

Hepburn uit Zuid-Afrika gaf een interessante lezing over de vliegmechaniek van bijen en vergeleek deze met de mechaniek van een vliegtuig. Hij had berekend dat Aziatische bijensoorten meer honing kunnen vervoeren dan Europese bijen. Dat was mogelijk de prijs die door de Europese bij werd betaald voor de aanpassing aan het leven in een koud klimaat. Huang uit de Verenigde Staten hield een betoog over de rol van juveniel hormoon in bijenvolken en de gevolgen voor het vlieggedrag. Door een hoger gehalte aan juveniel hormoon gaan bijen eerder over op foeragegedrag een ander verhaal van Al-Ghazw ging over het vlieggedrag van bijen in de Jordaanse woestijn.

Nest van de dwergbij *Apis florea*. Rechts op de raat, darrenraat met darrenbroed, onderaan koninginnencellen (doppen).

Europese bij versus Aziatische bij

Tijdens het congres is door verschillende sprekers gesproken over de wenselijkheid van de introductie van de Europese bij.

Het houden van Europese bijen karakteriseert zich door grote investeringen in materiaal zoals verplaatsbare kasten met losse raampjes van het Langstroth type, honigslinger, reizen naar drachtgebieden (vervoer), hogere honingproductie en de noodzaak van bijvoeren in periodes met weinig dracht.

Het houden van Aziatische bijen karakteriseert zich door: lage investeringen, het toepassen van lokaal materiaal (log hives), het vangen van volken met lokkasten, niet reizen, het ineens zwermen van het volk (absconding), een lagere honingproductie (raten uitbreken en persen) en het niet bijvoeren in periodes met weinig dracht (de Aziatische bij is aangepast aan de lokale omstandigheden).

De introductie van de Europese bij heeft een negatief effect op de Aziatische bij. Naast verdringing heeft er ook een overstap plaats gevonden van bijenziekten van de Europese bij op de Aziatische bij. Met name Europees vuilbroed en Thais zakbroed virus zijn een klap voor de imkerij met de Aziatische bij. Deze bijensoort wordt traditioneel met lokale materialen (lage kosten) door de vaak arme plaatselijke bevolking gehouden. Met name in Nepal is dat een groot probleem.

Op de Aziatische bij is tot nu toe geen selectieprogramma toegepast zoals dat bij de Europese bij het geval is. Er zijn aanwijzingen dat door selectie de honingproductie bij de Aziatische bij ook sterk verbeterd kan worden.

Bee World Expo 2000

Op de Bee World Expo toonden een groot aantal bedrijven uit Zuidoost-Azië hun producten als honing, koninginengelei en imkersmaterialen. Daarnaast waren er stands van Universiteiten, instituten en andere instanties onder andere de bijenhoudersbonden, ministeries en belangenorganisaties.

Excursies

Tijdens het Congres waren er diverse excursies gepland naar plaatsen waar de boven genoemde bijensoorten in levende lijve aanschouwd konden worden. We bezochten diverse imkers bedrijven en wetenschappelijke instellingen.

Deelname aan dit congres was voor ons alleszins de moeite waard. Een goede manier om een beeld te krijgen van Bijhouden in Azië. Europa en Amerika hebben niet alleen de wijsheid in pacht!